

UMSÖGN

Umsögn um innritun barna í leikskóla

Til	Allsherjar- og menntamálanefnd Alþingis
Mál	80. mál, þingskjal 80 - leikskólar, innritun í leikskóla
Umsagnaraðili	Arnar Elvarsson, einstaklingur
Dagsetning	8. október 2026

Afstaða: Styðja að sveitarfélög geti tekið tillit til systkina og nálægðar, með gagnsæjum reglum sem verja jafnræði, valfrelsi foreldra og hagsmuni allra barna.

Umsögn þessi er persónuleg afstaða umsagnaraðila. Hún byggir á sjálfstæðisstefnu um frelsi og ábyrgð einstaklinga, hóflega skattheimtu, ráðdeild, eignarrétt, valddreifingu og skýrt regluverk. Hún er ekki opinber umsögn eða yfirlýsing Sjálfstæðisflokksins.

1. Hvað málið snýst um

Frumvarpið veitir sveitarstjórnnum skýra lagaheimild til að taka tillit til þess við innritun að systkini, eða börn með sama lögheimili, geti sótt sama leikskóla. Einnig má taka mið af nálægð leikskóla við lögheimili barns.

Markmiðið er að eyða vafa um hvort systkinaforgangur samrýmist jafnræðisreglu, draga úr ferðaálagi fjölskyldna og gera hverfisbundna innritun mögulega. Frumvarpið skyldar sveitarfélög ekki til að nota þessi sjónarmið heldur veitir heimild.

- Yngra systkini gæti fengið sæti á sama leikskóla þótt annað barn hafi beðið lengur.
- Nálægð við lögheimili mætti verða málefnalegt innritunarsjónarmið.
- Sveitarfélög halda sjálfsforræði um hvort og hvernig heimildinni er beitt.
- Frumvarpið sjálf setur ekki nánari reglur um vægi sjónarmiða, birtingu viðmiða eða endurskoðun ákvörðunar.

2. Mat umsagnaraðila

Tillagan er hagnýt og í anda valddreifingar. Það sparar foreldrum tíma, minnkar akstur og getur styrkt tengsl systkina og nærumhverfis. Staðbundnar aðstæður eru ólíkar og sveitarstjórnir eiga að hafa svigrúm til að bregðast við þeim.

Forgangur eins barns færir þó annað barn aftur. Heimildin þarf því að vera fyrirsjáanleg, málefnaleg og ekki alger. Biðtími, aldur, sérstakar þarfir og félagsleg staða verða áfram að geta vegið þyngra í einstökum tilvikum.

Reglurnar eiga einnig að vera hlutlausar gagnvart rekstrarformi þegar sveitarfélag fjármagnar vistun. Foreldrar eiga ekki að missa eðlilegt valfrelsi vegna þess að leikskóli er sjálfstætt rekinn.

3. Tillögur að breytingum

Eftirfarandi orðalag er sett fram sem efnisleg tillaga. Nefndarsvið getur lagað greinanúmer, tilvísanir og lagatæknilegt orðalag án þess að efni tillagnanna breytist.

3.1. Opin og fyrirfram birt innritunarviðmið

Tillaga að orðalagi:

Við 1. gr. bætist: „Sveitarstjórn skal setja og birta reglur um innritun, vægi hvers sjónarmiðs og meðferð jafnstæðra umsókna eigi síðar en sex mánuðum áður en þær koma til framkvæmda. Breytingar mega ekki hafa afturvirk áhrif á stöðu barns á biðlista.“

Rök: Fjölskyldur þurfa að geta treyst birtum leikreglum og skipulagt vinnu, búsetu og umönnun án skyndilegra breytinga.

3.2. Systkina- og nálægðarregla verði ekki alger

Tillaga að orðalagi:

Við 1. gr. bætist: „Systkinatengsl og nálægð eru málefnaleg sjónarmið en veita ekki sjálfkrafa forgang. Við ákvörðun skal jafnframt líta til aldurs, biðtíma, fötlunar eða sérstakra stuðningsparfa, félagslegra aðstæðna og þess sem barni er fyrir bestu. Frávik skulu rökstudd.“

Rök: Jafnræði krefst heildarmats. Barn með brýna þörf eða langan biðtíma á ekki alltaf að víkja fyrir systkinareglu.

3.3. Jafnræði óháð rekstrarformi

Tillaga að orðalagi:

Reglur um systkini og nálægð skulu, eftir því sem við á, ná með sama hætti til sveitarfélagsrekinna og sjálfstætt rekinna leikskóla sem fá opinbert framlag samkvæmt þjónustusamningi. Frávik skulu byggð á hlutlægum rýmis- eða þjónustuskilyrðum en ekki rekstrarforminu einu.

Rök: Opinber fjármögnun á að fylgja barninu með jafnræði og raunverulegu valfrelsi fyrir foreldra.

3.4. Rökstuðningur, endurskoðun og árleg gögn

Tillaga að orðalagi:

Foreldrar skulu fá skriflega niðurstöðu með upplýsingum um viðmið og rétt til endurskoðunar hjá sveitarfélaginu innan 14 daga. Sveitarfélag birti árlega ópersónugreindar upplýsingar um biðtíma, fjölda forgangsúthlutana og synjana eftir ástæðu og leikskólahverfi.

Rök: Einföld endurskoðun og opin gögn gera kleift að leiðrétta mistök og sjá hvort reglurnar stytta ferðir án þess að skapa óeðlilegan ójöfnuð.

4. Niðurstaða

Lagt er til að frumvarpið verði samþykkt með framangreindum varnagla. Þá geta sveitarfélög einfaldað daglegt líf fjölskyldna og dregið úr akstri en jafnframt tryggt gagnsæi og sanngirni gagnvart börnum sem eiga ekki systkini í leikskóla.

Virðingarfyllst,

Arnar Elvarsson
einstaklingur

Heimildir

[Frumvarpið á vef Alþingis](#) | [Ferill 80. máls](#)

Athugasemd: Umsögnin byggir á opinberum gögnum sem lágu fyrir 8. október 2026. Hún er ekki lögfræðiráðgjöf.